

การนิยามความหมายการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนใน
พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
ครอบครัว พ.ศ. 2553

The definition of juvenile recidivism in the Juvenile and
Family Court Act and Juvenile and Family Court Procedure Act
B.E. 2553 (2010)

ชุตินพงศ์ สมทรัพย์*

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ, อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50000

Chutipong Somsap

Faculty of Law, Payap University, Muang Chiang Mai, Chiang Mai, 50000

Email: chusomsap@gmail.com

Received: February 1, 2024

Revised: July 9, 2024

Accepted: July 11, 2024

บทคัดย่อ

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ไม่มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ ส่งผลให้ไม่มีการดำเนินคดีการกระทำความผิดซ้ำ และไม่มีการลงโทษและการระงับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ บทความวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดในการนิยามความหมายของการกระทำความผิดซ้ำ เพื่อกำหนดให้มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรนิยามการกระทำความผิดซ้ำ และไม่ควรนิยามความหมายของการกระทำความผิดซ้ำ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็น พนักงานอัยการ ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา และเจ้าพนักงานตำรวจส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีบทบัญญัติสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ และควรมีนิยามความหมายของการกระทำความผิดซ้ำ

คำสำคัญ: พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, การกระทำความผิดซ้ำ, นิยาม, ความหมาย, การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ.

Assistant Professor, Faculty of Law, Payap University.

Abstract

The Juvenile and Family Court and Procedure Act B.E. 2553 (2010) lacks provisions for recidivism, resulting in no legal proceedings for repeated offenses and the absence of measures and processes for rehabilitation and correction of repeat offenders. Therefore, this research article aims to propose a concept for defining recidivism to establish provisions for repeat offenses. The study found that most of the sample group, consisting of juvenile and family court judges, believed that there should not be provisions for recidivism and that there should not be a definition for repeat offenses. In contrast, most of the sample group, including public prosecutors, directors of juvenile detention and protection centers, probation officers, psychologists, and police officers, believed that there should be provisions for recidivism and a definition for repeat offenses.

Keywords: Juvenile and Family Court and Procedure Act B.E. 2553 (2010), recidivism, definition, meaning, rehabilitation and correction.

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกระทำความผิดซ้ำในคดีอาญาของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย นับเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชน เศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ โดยเฉพาะการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง อาทิ การข่มขืน กระทำชำเรา การฆ่าและการทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ซึ่งหากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อยับยั้งหรือควบคุมการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม นอกจากจะส่งผลให้มีมีการกระทำความผิดมากขึ้น¹หรือที่ใช้ความรุนแรงยิ่งขึ้นแล้ว การกระทำความผิดนั้นยังอาจพัฒนาไปเป็นอาชญากรรมในผู้ใหญ่ อันจะส่งผลร้ายต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต ทั้งนี้หากมีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อบังคับใช้ในการยับยั้งหรือควบคุมการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนอย่างเหมาะสม อาจส่งผลให้การกระทำความผิดซ้ำลดน้อยลงหรือลดการใช้ความรุนแรงลงได้ อันเป็นหนึ่งในมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

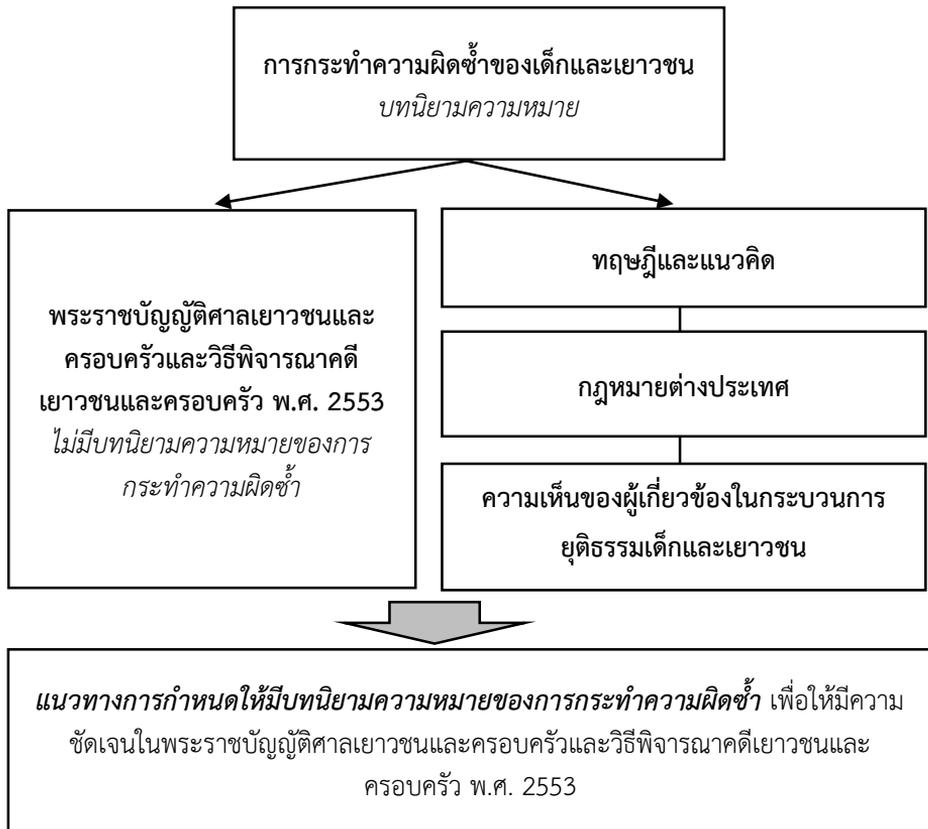
ปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายหลักสำหรับคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอาญา ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นคนดีคืนสู่สังคม โดยไม่มุ่งลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แต่ไม่มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ และไม่มีกระบวนการพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ แม้ว่าการกระทำความผิดซ้ำตามประมวลกฎหมายอาญาจะเป็นเหตุเพิ่มโทษ แต่ไม่อาจใช้ได้กับกรณีของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ เนื่องจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว ฯ ไม่มุ่งต่อการลงโทษ ดังนั้น จากสถานการณ์ที่มีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำมากขึ้น แต่ไม่มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ และไม่มีมาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ จึงอาจส่งผลให้การกระทำความผิดซ้ำไม่ลดลง ในกฎหมายของหลายประเทศ อาทิ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน แม้ในบางประเทศซึ่งไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน แต่มีการพิจารณาคดีในชั้นศาลสำหรับกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ อาทิ ประเทศสวีเดน ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการศึกษาว่าประเทศไทยควรมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนหรือไม่ และหากมีบทบัญญัติเช่นนั้นแล้ว จะช่วยยับยั้งหรือควบคุมการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยได้หรือไม่ ทั้งนี้ ในการศึกษาเรื่องมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการ

¹ รายงานจำนวนการดำเนินคดีเยาวชนกระทำความผิดซ้ำภายหลังการปล่อยตัวของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระหว่างปี พ.ศ. 2555-2559 มีจำนวน 33,118 คดี จากจำนวนคดีทั้งหมด 171,053 คดี (คิดเป็นร้อยละ 19.36) จำนวนคดีกระทำความผิดซ้ำภายหลังการปล่อยตัวไม่เกิน 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564 มีจำนวน 5,373 คน จากจำนวนที่ได้รับการปล่อยตัว 14,269 คน (คิดเป็นร้อยละ 37.66)

ยุคิธรรมเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมต่อการป้องกันการกระทำคามผิดซ้ำ² ซึ่งได้ตั้งคำถามว่า เหตุใดเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือจากศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนแล้ว จึงกลับไปกระทำคามผิดซ้ำอีก โดยมุ่งศึกษาในประเด็นประสิทธิภาพของมาตรการและกระบวนการทางกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้ป้องกันหรือยับยั้งการกระทำคามผิดซ้ำในปัจจุบัน และตั้งสมมติฐานว่าการกำหนดให้มีมาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิดซ้ำเป็นการเฉพาะ จะช่วยให้การป้องกันหรือยับยั้งการกระทำคามผิดซ้ำมีประสิทธิภาพและลดการกระทำคามผิดซ้ำลงได้ โดยในการศึกษาดังกล่าว อาศัยแนวคิดของการกำหนดให้กฎหมายเป็นเครื่องมือกำหนดกระบวนการ (Law making Process) กล่าวคือ การกำหนดให้มีมาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำคามผิดซ้ำเป็นการเฉพาะ จะทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพฤติกรรมการกระทำคามผิดซ้ำ และส่งผลให้มีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เฉพาะเจาะจงตรงตามปัจจัยอันเป็นสาเหตุของการกระทำคามผิดซ้ำ อันเป็นการศึกษาเชิงโครงสร้างของกฎหมายที่มุ่งต่อการแสวงหาแนวทางในการกำหนดให้มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำคามผิดซ้ำเป็นการเฉพาะ โดยการกำหนดความหมายและขอบเขตของการกระทำคามผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนให้ชัดเจน ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดให้มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำคามผิดซ้ำ อันเป็นที่มาของบทความวิจัยนี้ ดังกรอบแนวคิดต่อไปนี้

---

² การศึกษา เรื่องมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุคิธรรมเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมต่อการป้องกันการกระทำคามผิดซ้ำ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา.

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา เรื่อง แนวทางการกำหนดให้มีบทนิยามความหมายของการกระทำความผิดซ้ำในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ที่มา: ส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่องมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมต่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ตามหลักสุนทรนิศาสตร์ดุซงึบบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา เลขที่โครงการวิจัย HREC-UP-HSS 2.2/141/67

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย³

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทบัญญัติของกฎหมาย และปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการกำหนดให้มีมาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ

³ เรื่องเดียวกัน.

ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และในพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนามาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และในพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561

1.3 ทฤษฎี และสมมุติฐานการวิจัย

1.3.1 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

ความหมายของการกระทำความผิดซ้ำในคดีอาญาของเด็กและเยาวชนโดยทั่วไป อาจหมายถึงการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนซึ่งเคยถูกจับกุมดำเนินคดีและได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูในสถานที่ควบคุมมาแล้ว และเมื่อพ้นจากการควบคุมดังกล่าว เด็กหรือเยาวชนนั้นได้กระทำความผิดและถูกจับกุมเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอีกครั้ง กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ให้นิยามความหมายของการกระทำความผิดซ้ำ ว่าหมายถึงเด็กและเยาวชนที่ถูกปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนและถูกจับภายในรอบระยะเวลา 1 ปี 2 ปี และ 3 ปี⁴ ในขณะที่พัชรา สินลอยมา และคณะ อธิบายว่าการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายไทย หมายถึงบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีที่เคยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและเคยถูกลงโทษโดยคำพิพากษาของศาลมาแล้ว โดยโทษดังกล่าวหมายถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งที่ตั้งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มิใช่การได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา⁵ และได้ให้นิยามความหมายของการกระทำความผิดซ้ำ ว่าหมายถึงบุคคลที่อายุไม่เกิน 18 ปี ซึ่งเคยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือสังคมและเคยถูกลงโทษโดยคำพิพากษาของศาลมาแล้ว หรือมีคดีความอยู่ในกระบวนการยุติธรรมแต่ไปกระทำความผิดใหม่ที่ต่างกรรมต่างวาระกับคดีก่อนหน้านั้น ซึ่งอาจเป็นคดีในฐานความผิดเดิมหรือฐานความผิดใหม่ก็ได้⁶ Barnes และ Boutwell อธิบายเกณฑ์การชี้วัดการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ว่าได้แก่ (1) เกณฑ์ช่วงเวลาของการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งหมายถึงช่วงเวลาที่ถูกจับในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ภายหลังถูกปล่อยตัวจากสถานที่ควบคุม และ (2) เกณฑ์ความรุนแรง

⁴ ธีระ สินเดชาธิกร และคณะ, *โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหามารยาทการกระทำความผิดซ้ำ*, (รายงานการวิจัย), (กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2564), 7.

⁵ พัทธรา สินลอยมา และคณะ, *การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนคติของเด็กและเยาวชนไทยที่กระทำความผิดซ้ำเพื่อเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของชีวิตก่อนคืนสู่สังคม*, (รายงานการวิจัย), (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560), 2-1.

⁶ เรื่องเดียวกัน, 1-6.

ของการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งหมายถึงลักษณะของกระทำผิดตามรายงานประวัติการกระทำ ความผิดในอดีตที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือสังคม⁷

1.3.2 กฎหมายต่างประเทศ

การกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในกฎหมายของต่างประเทศที่ใช้ ประกอบในการศึกษา ได้แก่ กฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สวีเดน ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ปรากฏดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงเกณฑ์อายุและจำนวนครั้งที่ถือเป็นการกระทำความผิดซ้ำในกฎหมายต่างประเทศ

กฎหมาย ต่างประเทศ	บทกำหนดเกณฑ์อายุ/จำนวนครั้งที่ถือเป็นการกระทำความผิดซ้ำ	บทลงโทษ	มาตรการอื่นแทนการลงโทษ	กำหนดจากศาล
ฝรั่งเศส	อายุ 16-18 ปี/ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป	จำคุก	(ข้อมูลไม่แน่ชัด)	(ข้อมูลไม่แน่ชัด)
ญี่ปุ่น	อายุไม่เกิน 18 ปี/ไม่กำหนดจำนวนครั้ง	ไม่มี	ปรับปรุงพฤติกรรมร่วมกับครอบครัวและชุมชน	(ข้อมูลไม่แน่ชัด)
สิงคโปร์	อายุไม่เกิน 18 ปี/ไม่กำหนดจำนวนครั้ง	ไม่มี	ปรับปรุงความรับผิดชอบ ต่อชุมชนและสังคม	(ข้อมูลไม่แน่ชัด)
สวีเดน	อายุไม่เกิน 18 ปี/ไม่กำหนดจำนวนครั้ง	ไม่มี	(ข้อมูลไม่แน่ชัด)	พิจารณาพฤติกรรม
ออสเตรเลีย	อายุไม่เกิน 18 ปี/ไม่กำหนดจำนวนครั้ง	ไม่มี	(ข้อมูลไม่แน่ชัด)	พิจารณาสถานการณ์
สหรัฐอเมริกา	อายุไม่เกิน 18 ปี/ไม่กำหนดจำนวนครั้ง	ไม่มี	(ข้อมูลไม่แน่ชัด)	พิจารณาพฤติกรรม

1.3.3 สมมุติฐานการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเด็กและ เยาวชนที่เหมาะสมต่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ มีสมมุติฐานว่าการกำหนดให้มี มาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่การกระทำความผิดซ้ำเป็น การเฉพาะ จะช่วยป้องกันการกระทำความผิดซ้ำได้

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 **ด้านกฎหมาย** ศึกษาวิจัยในขอบเขตของการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและ เยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553 และตามพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561

1.4.2 **ด้านบุคคล** ศึกษาวิจัยในขอบเขตเฉพาะความคิดเห็นของผู้พิพากษาในศาล เยาวชนและครอบครัว พนักงานอัยการ ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

⁷ Barnes J. C., and Brian B. Boutwell, "A Demonstration of the Generalizability of Twin-Based Research on Antisocial Behavior," *Behavior genetics* 43, no. 2 (March 2013): 120-131.

พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา และเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Persons) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1.4.3 ด้านระยะเวลา ดำเนินการศึกษาเป็นเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 จนถึงปี พ.ศ. 2566

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1.5.1 วิธีการวิจัย ศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาแบบอุปนัย

1.5.2 แหล่งข้อมูล

1) แหล่งข้อมูลเอกสาร แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกฎหมายของต่างประเทศ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา เอกสารวิชาการเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี รายงานการวิจัย บทความ และ Website

2) แหล่งข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัว พนักงานอัยการ ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา และเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Persons) ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561

1.5.3 ประชากรในการวิจัย

1) ประชากรของข้อมูลด้านเอกสาร ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายของต่างประเทศ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา เอกสารวิชาการเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี รายงานการวิจัย บทความ และ Website ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา

2) ประชากรของข้อมูลด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาคดี พนักงานอัยการในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการฟ้องคดี ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบกิจการทัณฑกรรมของสถานพินิจฯ และจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูพนักงานคุมประพฤติในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่สืบเสาะ พินิจ และควบคุมความประพฤติเด็กและเยาวชนในความควบคุม นักจิตวิทยาในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการสถานพินิจฯ และเจ้าพนักงานตำรวจในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่สอบสวนคดีอาญา โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มประชากรอย่างเฉพาะเจาะจงจากผู้มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ประกอบด้วยกลุ่มประชากรที่เป็น

ผู้พิพากษา จำนวน 3 คน พนักงานอัยการ จำนวน 4 คน ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวน 2 คน พนักงานคุมประพฤติ จำนวน 2 คน นักจิตวิทยา จำนวน 2 คน และเจ้าพนักงานตำรวจ จำนวน 2 คน

1.5.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ศึกษาวิจัยโดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลเอกสาร และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรนิติศาสตร์คณาจารย์บัณฑิตและคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยพะเยา

1.5.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย นำไปจำแนกประเด็นข้อกฎหมายและข้อสังเกต เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากเนื้อหาในเอกสาร (Content Analysis) และข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วทำการจำแนกและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้รับ นำไปวิเคราะห์ในภาพรวมและสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อเสนอแนะ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.6.1 ได้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี บทบัญญัติของกฎหมาย และปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

1.6.2 ได้ทราบถึงแนวทางในการกำหนดให้มีมาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะ ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561

1.6.3 ได้ข้อเสนอเพื่อพัฒนามาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561

2. ผลการวิจัย

2.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในข้อ 1.2.1 แนวคิด ทฤษฎี บทบัญญัติของกฎหมาย และปัจจัยที่มีอิทธิพลในการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน มีดังนี้

(1) การกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชนถือเป็นการกระทำความผิดตามหลักอาชญาวิทยา แต่ไม่ถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นอาชญากร⁸ สอดคล้องกับ

⁸ Tom D. Kennedy, David Detullio and Danielle H. Millen, "Juvenile Delinquency: Theory, Trends, Risk Factors and Interventions," 2020. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-38250-6>, accessed December 14, 2023.

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยทุกกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชนเป็นการกระทำความผิดตามหลักอาชญาวิทยา แต่ไม่ถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นอาชญากร ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า โดยหลักคิดดังกล่าว เด็กและเยาวชนอาจกระทำความผิดซ้ำได้อย่างไม่จำกัดจำนวนครั้งหรือความรุนแรง ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิพากษาซึ่งไม่แน่ใจ ดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นการไม่ต้องรับโทษจากการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำหรือไม่

การกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน	ถือเป็นความผิดตามหลักอาชญาวิทยา	ไม่ถือว่าเด็กและเยาวชนเป็นอาชญากรตามหลักอาชญาวิทยา	ข้อดี ไม่ต้องรับโทษทางอาญา และแก้ไขฟื้นฟูได้	ข้อเสีย อาจกระทำความผิดซ้ำโดยไม่จำกัดจำนวนครั้งหรือความรุนแรง
กลุ่มตัวอย่าง	ความเห็น	ความเห็น	ความเห็น	ความเห็น
ผู้พิพากษา	ถือเป็นความผิด (ร้อยละ 100)	ไม่ถือเป็นอาชญากร (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 100)
พนักงานอัยการ	ถือเป็นความผิด (ร้อยละ 100)	ไม่ถือเป็นอาชญากร (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ	ถือเป็นความผิด (ร้อยละ 100)	ไม่ถือเป็นอาชญากร (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
พนักงานคุมประพฤติ	ถือเป็นความผิด (ร้อยละ 100)	ไม่ถือเป็นอาชญากร (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
นักจิตวิทยา	ถือเป็นความผิด (ร้อยละ 100)	ไม่ถือเป็นอาชญากร (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่ตอบ (ร้อยละ 50)
เจ้าพนักงานตำรวจ	ถือเป็นความผิด (ร้อยละ 100)	ไม่ถือเป็นอาชญากร (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)

(2) แนวคิดของสำนักปฏิฐานนิยม (Positive School) เชื่อว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency) เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Delinquency) ซึ่งเกิดขึ้นเพราะความเยาว์วัย ความไม่ถึงพร้อมซึ่งสำนึกแห่งการกระทำความผิด หรือถูกบังคับหรือถูกหลอกล่อใช้ให้กระทำความผิด การดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนจึงไม่มุ่งต่อการลงโทษ แต่มุ่งอบรมสั่งสอนเพื่อแก้ไขปรับปรุงให้เป็นคนดีกลับคืนสู่สังคม⁹ จึงไม่ควรเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแบบผู้ใหญ่ แต่ให้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้มีการกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

⁹ อภิวิฑู นิษวาระ, "มาตรการลงโทษทางอาญา ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ ในความคิดฐานลักลอบค้ายาเสพติด" (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2560), 7, 34.

ส่วนใหญ่เห็นว่าอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้มีการกระทำความผิดซ้ำได้ ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิพากษาซึ่งไม่แน่ใจ ดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำหรือไม่

ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน	อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ	ไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ	ไม่แน่ใจ
กลุ่มตัวอย่าง	เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย
ผู้พิพากษา			เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
พนักงานอัยการ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)		
ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ	เห็นด้วย (ร้อยละ 50)		เห็นด้วย (ร้อยละ 50)
พนักงานคุมประพฤติ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)		
นักจิตวิทยา	เห็นด้วย (ร้อยละ 50)		เห็นด้วย (ร้อยละ 50)
เจ้าพนักงานตำรวจ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)		

(3) ทฤษฎีความกดดัน (Strain Theory) ของ Rebert K. Merton อธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบนว่าเมื่อใดก็ตามที่สังคมไม่มีวิถีทางในการทำให้ทุกคนไปสู่วัตถุประสงค์หลักของสังคมได้ คนเหล่านั้นก็จะนำวิถีทางที่มีขอบด้วยกฎหมายมาใช้ อันเป็นที่มาของการก่ออาชญากรรม ดังนั้น โดยทฤษฎีนี้ ผู้กระทำความผิดที่ได้รับการปล่อยตัวอาจกระทำความผิดซ้ำอีกได้ หากต้องเผชิญหรือสัมผัสกับความกดดันอีกครั้ง สอดคล้องกับผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่พบว่าแรงกดดันด้านจิตใจ ครอบครัว เพื่อน ชุมชน และยาเสพติดเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งนี้ ในประเด็นการไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำ อาจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำได้หรือไม่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าหากการไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำ อาจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำได้ ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิพากษาซึ่งไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่ากฎหมายมิใช่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำ ดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มตัวอย่าง ในประเด็นการไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำหรือไม่

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดซ้ำ	ปัจจัยจากแรงกดดันด้านจิตใจ ครอบครัว เพื่อน ชุมชน และยาเสพติด	ปัจจัยด้านการไม่มีกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำ
กลุ่มตัวอย่าง	เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ
ผู้พิพากษา	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
พนักงานอัยการ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
พนักงานคุมประพฤติ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
นักจิตวิทยา	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) / ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)
เจ้าพนักงานตำรวจ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)

(4) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ¹⁰ จึงทำให้ศาลไม่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำให้แตกต่างจากการกระทำความผิดครั้งแรก¹¹ สอดคล้องกับผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่พบว่า การไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำ ทำให้ศาลไม่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำให้แตกต่างจากการกระทำความผิดครั้งแรกได้ ทั้งนี้ ในประเด็นที่ศาลต้องพิจารณาคดีเช่นเดียวกับการกระทำความผิดครั้งแรก จะทำให้มาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่แตกต่างจากการกระทำความผิดครั้งแรกหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าจะทำให้มาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่แตกต่างจากการกระทำความผิดครั้งแรก ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิพากษาซึ่งไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่าศาลมีอำนาจกำหนดมาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นรายคนหรือรายคดี ดังตารางแสดงต่อไปนี้

¹⁰ ไม่มีนิยามความหมายของการกระทำความผิดซ้ำในมาตรา 4.

¹¹ อำนาจพิจารณาคดีอาญาของศาลตามหมวด 8 และการพิจารณาคดีอาญาของศาลตามหมวด 10 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ.

ตาราง 5 แสดงผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นการไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดซ้ำ เป็นปัจจัยที่ทำให้มาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่แตกต่างจาก การกระทำผิดครั้งแรกหรือไม่

การไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำ ความผิดซ้ำ	ศาลไม่มีอำนาจพิจารณาตีการกระทำ ความผิดซ้ำ และต้องพิจารณาคดีอย่าง การกระทำผิดครั้งแรก	มาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูไม่แตกต่างจากการกระทำผิด ครั้งแรก
กลุ่มตัวอย่าง	เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ
ผู้พิพากษา	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
กลุ่มตัวอย่าง	เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ
พนักงานอัยการ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
พนักงานคุมประพฤติ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
นักจิตวิทยา	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) / ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)
เจ้าพนักงานตำรวจ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)

2.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในข้อ 1.2.2 แนวทางในการกำหนดให้มีมาตรการและ กระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะใน พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 มีดังนี้

(1) แนวทางการกำหนดให้มีมาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและ เยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ โดย กำหนดให้มีบทนิยามความหมาย การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู มาตรการและกระบวนการ แก้ไขบำบัดฟื้นฟู มาตรการและกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย รวมทั้งมาตรการ และกระบวนการติดตามภายหลังการปล่อย ซึ่งมีความพิเศษแตกต่างจากมาตรการและ กระบวนการสำหรับการกระทำผิดครั้งแรก เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ ตระหนักถึงมาตรการพิเศษที่ตนได้รับ และไม่เสี่ยงที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก ผลการศึกษาจาก การสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางการกำหนดให้มีมาตรการ และกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีความชัดเจน ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิพากษาซึ่งไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่าศาลมี อำนาจกำหนดมาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้เป็นรายคนหรือรายคดีอยู่แล้ว แม้ จะเป็นการกระทำความผิดซ้ำ ดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตาราง 6 แสดงผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นแนวทางการกำหนดให้มีมาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะ โดยมีคุณสมบัติแตกต่างจากการกระทำความผิดครั้งแรก ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

แนวทางการกำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำ (1)	บทรินยามความหมาย	การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	มาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู	มาตรการและกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย	มาตรการและกระบวนการติดตามภายหลังการปล่อย
กลุ่มตัวอย่าง	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ
ผู้พิพากษา	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)				
พนักงานอัยการ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)				
ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)				
พนักงานคุมประพฤติ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)				
นักจิตวิทยา	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)				
เจ้าพนักงานตำรวจ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)				

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในส่วนของบทรินยามการกระทำความผิดซ้ำจากร่างที่เสนอกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความเห็น ซึ่งเสนอว่า “การกระทำความผิดซ้ำ หมายความว่า เด็กหรือเยาวชนที่มีอายุเกินกว่า 12 ปี¹² แต่ไม่เกินกว่า 18 ปีบริบูรณ์¹³ ซึ่งต้องคำพิพากษาให้มีความผิดและโทษหรือมาตรการอื่นแทนการลงโทษ กระทำความผิดอาญาภายหลังได้รับการปล่อยตัวจากสถานที่ควบคุมตามที่กฎหมายกำหนด ภายในรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

¹² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 กำหนดว่า เด็กอายุไม่เกินสิบสองปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

¹³ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ มาตรา 4 กำหนดว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 แต่ยังไม่เกินกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

หากการกระทำความผิดครั้งแรกและครั้งหลังเป็นความผิดตามมาตรา 3¹⁴ แห่งพระราชบัญญัติ
 มาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.
 2565 ไม่ว่าจะซ้ำกับฐานความผิดเดิมหรือไม่ ให้ถือเป็นการกระทำความผิดซ้ำตามมาตรา 3
 กระทำความผิดซ้ำมากกว่าหนึ่งครั้งในฐานความผิดเดิม ซึ่งมีใช้ฐานความผิดตามมาตรา 3 แห่ง
 พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความ
 รุนแรง พ.ศ. 2565 ให้ถือเป็นการกระทำความผิดซ้ำตามมาตรา 3” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้
 พิพากษาไม่เห็นด้วย กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานอัยการและนักจิตวิทยาไม่แน่ใจในแง่เนื้อหา
 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการสถานพินิจฯ เห็นด้วยที่จะมีบทนิยามแต่ไม่แน่ใจในแง่เนื้อหา
 และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานคุมประพฤติและเจ้าพนักงานตำรวจเห็นด้วย เพื่อให้มีความ
 ชัดเจน ดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นแนวทางการกำหนดให้มีบทนิยาม
 ความหมายของการกระทำความผิดซ้ำ ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธี
 พิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

เกณฑ์การกระทำ ความผิดที่ถือว่าเป็น การกระทำความผิด ซ้ำ (บทนิยาม ความหมาย)	เข้าเกณฑ์อายุ ระหว่าง 12-18 ปี	เข้าเกณฑ์ที่กระทำ ความผิดในช่วงเวลา ที่กฎหมายกำหนด หลังการปล่อยตัว	เข้าเกณฑ์มาตรา 3 พ.ร.บ. มาตรการ ป้องกันการกระทำผิด ซ้ำฯ ตั้งแต่ 1 ครั้งขึ้นไป ไม่คำนึงฐาน ความผิดเดิม	ไม่เข้าเกณฑ์มาตรา 3 พ.ร.บ. มาตรการ ป้องกันการกระทำผิด ซ้ำฯ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ไป ในฐานความผิด เดิม
กลุ่มตัวอย่าง	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ
ผู้พิพากษา	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
พนักงานอัยการ	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 100)	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 100)	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 100)	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 100)
ผู้อำนวยการ สถานพินิจฯ	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)
พนักงานคุมประพฤติ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
นักจิตวิทยา	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 100)	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 100)	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 100)	ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 100)
เจ้าพนักงานตำรวจ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)

¹⁴ พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำฯ, มาตรา 3 กำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับเพศ การฆ่า
 การทำร้าย และการเรียกค่าไถ่

(2) แนวทางการกำหนดให้มีมาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดฯ โดยกำหนดให้มีบทนิยามความหมาย มาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู มาตรการและกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย รวมทั้ง มาตรการและกระบวนการติดตามภายหลังการปล่อยที่มีสภาพบังคับตามกฎหมาย ซึ่งมีความเฉพาะเจาะจงแตกต่างจากการกระทำความผิดครั้งแรก เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นพิเศษ ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าว เพื่อให้มีความชัดเจน แต่ควรกำหนดในกฎกระทรวง ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิพากษาซึ่งไม่เห็นด้วย โดยเห็นว่าเมื่อศาลกำหนด มาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นรายคนหรือรายคดีแล้ว ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ย่อมมีหน้าที่ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตาราง 8 แสดงผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นแนวทางการกำหนดให้มีบทนิยาม ความหมาย มาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู มาตรการและกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และมาตรการและกระบวนการติดตามภายหลังการปล่อย ในพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561

แนวทางการกำหนดให้ มีบทบัญญัติว่าด้วยการ กระทำความผิดซ้ำ (2)	บทนิยาม ความหมาย	มาตรการและ กระบวนการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู	มาตรการและ กระบวนการเตรียม ความพร้อมก่อนปล่อย	มาตรการและ กระบวนการติดตาม ภายหลังการปล่อย
กลุ่มตัวอย่าง	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย/ ไม่เห็นด้วย/ ไม่แน่ใจ
ผู้พิพากษา	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
พนักงานอัยการ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
พนักงานคุมประพฤติ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)
นักจิตวิทยา	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)	เห็นด้วย (ร้อยละ 50) ไม่แน่ใจ (ร้อยละ 50)
เจ้าพนักงานตำรวจ	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)	เห็นด้วย (ร้อยละ 100)

2.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในข้อ 1.2.3 แนวทางในการพัฒนามาตรการและกระบวนการทางกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ โดยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ทุกกลุ่มตัวอย่างไม่มีความเห็นในประเด็นนี้

3. อภิปรายผล

จากสภาพปัญหาที่มีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำในคดีอาญา ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชน ตลอดจนความสงบเรียบร้อยของสังคมและประเทศชาติในปัจจุบัน อันเกิดจากปัจจัยทางจิตวิทยาและทางสังคมนั้น ปัจจัยด้านกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน นับเป็นหนึ่งในปัจจัยที่อาจเป็นสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำที่ควรแก่การศึกษาตามมุมมองของผู้ทำการศึกษา เนื่องจากในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวฯ และในพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดฯ ไม่มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำความผิดซ้ำไว้เป็นการเฉพาะ อันอาจทำให้การดำเนินมาตรการและกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการป้องกันหรือยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งนี้ หากได้มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะแล้ว อาจช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ จากผลการศึกษาในเรื่องมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมต่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ พบว่าการไม่มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำความผิดซ้ำไว้เป็นการเฉพาะ ทำให้ศาลไม่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำให้แตกต่างไปจากการกระทำความผิดครั้งแรกได้ แต่แม้จะเป็นเช่นนั้น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้ใช้กฎหมายเห็นว่าศาลสามารถกำหนดมาตรการและกระบวนการสำหรับคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำได้เป็นการเฉพาะราย จึงไม่เห็นด้วยกับการกำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะอีก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานอัยการ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา และเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหมายเห็นว่าควรมีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ โดยกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นพนักงานคุมประพฤติ และเจ้าพนักงานตำรวจเห็นด้วยกับการกำหนดให้มีบทนิยามการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งกำหนดเกณฑ์อายุระหว่าง 12-18 ปี หากกระทำความผิดซ้ำในฐานความผิดเดิมตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปให้ถือเป็นการกระทำความผิดซ้ำ แต่หากเป็นกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรงตามฐานความผิดในพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำฯ ตั้งแต่ 1 ครั้งขึ้นไปให้ถือเป็นการกระทำความผิดซ้ำ แต่พนักงานอัยการ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ และนักจิตวิทยายังไม่แน่ใจในเนื้อหาของบทนิยามดังกล่าว ดังนั้น จากผลการศึกษาจึงยังไม่ได้ข้อสรุปว่าควร

กำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนหรือไม่ และหากจะมีบทบัญญัติดังกล่าว บทนิยามความหมายของการกระทำความผิดซ้ำควรเป็นอย่างไร

4. สรุป และข้อเสนอแนะ

4.1 สรุป

การศึกษาปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยในเชิงสาเหตุ อันอาจสืบเนื่องมาจากปัจจัยด้านกฎหมายที่ไม่สามารถป้องกันหรือยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ปัจจัยประการหนึ่งซึ่งอาจส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ ได้แก่ การไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการพิจารณาคดี และในพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีคืนสู่สังคม ดังนั้น ในการศึกษาว่าควรกำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ และการกระทำความผิดซ้ำควรมีบทนิยามความหมายอย่างไร เนื่องจากการนิยามความหมายการกระทำความผิดซ้ำ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดให้มีบทบัญญัติสำหรับการกระทำความผิดซ้ำ จึงเป็นประเด็นที่ควรแก่การศึกษา ทั้งนี้ ผลจากการศึกษาในเรื่องมาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมต่อการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ พบว่าบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนยังมีความเห็นที่แตกต่างกันมาก โดยผู้พิพากษามองว่าแม้ไม่มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำ ศาลก็มีอำนาจกำหนดมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำได้เป็นรายคดี ในขณะที่พนักงานอัยการ ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ พนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา และเจ้าพนักงานตำรวจมองว่าการมีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำ จะทำให้มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม การกำหนดบทนิยามความหมายการกระทำความผิดซ้ำนั้น จากการศึกษาี้ ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนไปในแนวทางหนึ่งแนวทางใด

4.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ข้อเสนอให้มีการศึกษาผลของมาตรการและกระบวนการที่ศาลกำหนดแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ ว่าช่วยป้องกันหรือยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำได้จริงหรือไม่ แล้วนำผลการศึกษานั้นมาทำการศึกษาเพิ่มเติมอีกครั้งว่าสมควรกำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำเป็นการเฉพาะหรือไม่ โดยหากผลการศึกษาเพิ่มเติมพบว่าสมควรกำหนดให้มีบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดซ้ำ บทนิยามความหมายของการกระทำความผิดซ้ำควรเป็นเช่นไร

บรรณานุกรม

- ธีระ สนิทเดชารักษ์, จตุรพิช เกราะแก้ว, นัจชลี ศรีมณีกาญจน์, ปองพล นิลพฤกษ์, วิเชษฐ์ ปลายมาศ, พิเชฐ คุณากรวงศ์, ธนบูรณ์ จันทรมาลัย, พงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์, เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์, เปรมฤดี เพ็ชรกุล, อิติ มหาเจริญ, ปวีศร เลิศธรรมเทวี, และ สุณีย์ กัลยจิตร. *โครงการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาคาการกระทำผิดซ้ำ*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. 2564.
- พัชรา สิ้นลอยมา, นัทธปราชญ์ นันทวิวัฒน์กุล, ธเนศ เกษศิลป์, และ มุทิตา มากวิจิตร. *การเปลี่ยนแปลงกระบวนการบังคับของเด็กและเยาวชนไทยที่กระทำผิดซ้ำเพื่อเสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของชีวิตก่อนสิ้นสู่สังคม*. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2560.
- อภิวุฒิ นวาระ. "มาตรการลงโทษทางอาญา ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ ในความผิดฐานลักลอบค้ายาเสพติด." สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2560.
- Barnes J. C., and Brian B. Boutwell. "A Demonstration of the Generalizability of Twin-Based Research on Antisocial Behavior." *Behavior genetics* 43, no.2 (March 2013): 120-131.
- Kennedy, Tom D., David Detullio and Danielle H. Millen. "Juvenile Delinquency: Theory, Trends, Risk Factors and Interventions." 2020. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-38250-6>. accessed December 14, 2023.